

รัฐ อาณาจักรทุน โลกานุวัตร และการพัฒนา<sup>1</sup>

แนวทางการศึกษา **International Domestic connection**

ในการเขียนบทความนี้ ข้าพเจ้าได้เลือกงานของ Georg Sorensen ที่เขียนเรื่อง the parameters of state Autonomy งานของ Deepak Nayyar นักวิชาการชาวอินเดีย ที่เขียนเรื่อง Democracy, Marketing and People in the Context of Globalization งานชิ้นที่สามเป็นงานของ Ronaldo Munck เรื่อง Dependency and Imperialism in the New times: a Latin American Perspectives และงานของ George Soros เรื่อง Global Capitalism ในหนังสือเรื่อง The Crisis of Global Capitalism ( 1998 )มาเป็นเนื้อหาหลักของในหัวข้อที่นำเสนอนี้

ในงานทั้ง ๔ ถือเป็นงานที่ไม่ได้มีพื้นฐานของแนวการวิเคราะห์ที่มาจากสำนักที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน งานในแต่ละงานมีการใช้ความคิดที่เฉพาะ ตามแนวทางพื้นฐานที่แตกต่างกัน และที่สำคัญมีมุมมองใหม่ที่น่าสนใจ กล่าวคือ โซรอส (George Soros) ถือเป็นผู้มีบทบาทเป็นผู้ได้ประโยชน์กับทุนนิยมโลกมากที่สุดคนหนึ่ง เขาอาจถือได้ว่าเป็นเจ้าอาณัติกรของนายทุนโลกที่ได้ประโยชน์จากทุนนิยม ซึ่งสมมุติฐานที่มีในตัวเขาคือ เขามองเห็นว่าการให้ความเห็นเรื่องทุน

เห็นว่าการยอมรับในอำนาจรัฐซึ่งในความเห็นเขาแล้วถือเป็นทั้งศัตรูและมิตรได้ในขณะเดียวกัน การเหยียดขมขานของโซรอส หากถ้ามองอย่างไม่มีอคติในตัวเขา จะพบอย่างหนึ่งว่า เขาสามารถเป็นนักวิชาการที่เชื่อมโยงคิดได้ไม่ยาก จุดแข็งจุดหนึ่งของโครงข่ายธุรกิจของเขาทำให้เขารอบรู้ความเป็นไปเชิงประจักษ์ของข้อมูลทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผยได้อย่างที่นักวิจัยทางวิชาการทั่วไปอาจมีข้อจำกัดและไม่สามารถมองระบบโลกได้มากเท่ากับเขา ในงาน the Crisis of Global Capitalism ถือได้ว่าเป็นความพยายามของเขาที่จะอธิบายอย่างเป็นวิชาการถึงลักษณะของพลังทางเศรษฐกิจว่ามีหน้าตาอย่างไร และมีพลังได้มากแค่ไหน มีข้อจำกัดอย่างไร ไม่ใช่จะจินตนาการว่ามันยิ่งใหญ่อย่างไรไม่มีข้อจำกัด

เขามองว่า พลังทางเศรษฐกิจเป็นอำนาจใหม่ ชีด โยงรัฐต่างได้มาก เข้ามามีอำนาจที่ไม่เป็นรูปธรรม งานของโซรอส หากจะพิจารณาอย่างคร่าวๆจะไม่เห็นสิ่งที่เขาซ่อนไว้คือ ความสำคัญของรัฐ ที่มีศักยภาพอย่างสำคัญในการขับเคลื่อนอำนาจเดิมที่ดูเหมือนจะหมดไป กับอำนาจใหม่ที่เกิดจากทุนนิยมให้อยู่ในสภาวะที่สมดุลและไม่ถูกกดขี่อยู่ภายในกรอบของทุน

นอกเหนือจากงานของโซรอส ข้าพเจ้าได้เลือกงานของ โรนัลโด ( Ronaldo Munck ) ในฐานะนักวิชาการพวก Post Modernity ที่ต่อต้านงานของ พวกมาร์กซิส และมีแนวทางแปลกๆที่หาช่องทางการอธิบายละตินอเมริกาให้หลุดพ้นจากการใช้กรอบของแนวทฤษฎี ซึ่งเขาไม่ได้ปฏิเสธความเป็นจริงตามการอธิบายเช่นนี้ ก่อนที่ข้าพเจ้าได้อ่านงานนี้ ข้าพเจ้าก็ได้อ่านงานการเมืองของประเทศละตินจำนวนหนึ่ง ที่ได้ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเมืองของละตินอเมริกา ที่บอกกับข้าพเจ้าเช่นกันว่า คงจะหาทฤษฎีใดที่มีศักยภาพในการอธิบายได้เท่าแนวทางนี้ได้ยาก ถึงแม้ที่ข้าพเจ้าจะเห็นข้อจำกัดของแนวทางนี้จากการเอาประสบการณ์และข้อเท็จจริงหลายอย่างของประเทศไทยใส่เข้าไป แต่ก็ไม่ใช่ข้อจำกัดนี้ได้แย้งในกรณีในละตินได้ยาก

ข้อจำกัดเรื่องการเมืองมาเป็นเรื่องของการอธิบายโลกกับทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นเชื้อการอธิบายของมาร์กซิส ซึ่งในกรณีของไทย ทุนยังไม่ได้แผ่ขานในสังคมไทยขนาดนั้น ในภาคประชาสังคมไทย ความเป็นจริงว่า ทุนนั้นมีพลังโดยธรรมชาติในการเอื้อให้เกิดการครอบงำทางการเมือง แต่ระบบทางการเมือง หรือ เรื่องของรัฐจะอธิบายด้วยการใช้ทุนในการอธิบายไปเสียหมดไม่ได้

<sup>1</sup> บทความนี้เป็นบทความตอนประกอบกรณีศึกษาในวิชาประชาธิปไตยและการพัฒนา รมขณนี้ยังเป็นฉบับร่างยังมีอีกหลายส่วนที่ยังต้องทำ ทบทวนปรับปรุงในทศหน้าต่อไป

ข้าพเจ้ากำลังจะบอกว่า ในกรณีของประเทศไทย ที่ทุนได้ยึดโยงเป็นหนึ่งในเสมือนอาณาจักรของโซโรสยังแผ่ขยายยังไม่ถึง พลังอำนาจที่มองไม่เห็นของอาณาจักรก็ยังไม่กระทบกระเทือนอย่างจำเป็นต่อผู้แสดงตัวนั้นๆ และ โรนันโดและโซเรนเซน ก็ได้แสดงให้เห็นว่า ยังมีหลายปัจจัยที่มองได้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์ยังไม่ได้เป็นแรงที่นำกลัวและเอาประโยชน์ของมันไม่ได้ ( ข้าพเจ้าไม่ใช้คำว่า “ด้านทานไม่ได้” ) เหมือนอย่างสถานการณ์ทางการเมืองของละตินอเมริกา

ส่วนในงานของเนอญา( Deepak Nayyar) อันเป็นชิ้นที่สาม เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าเริ่มหยิบขึ้นมาอ่าน ถ้าไม่ได้คาดหมายการอธิบายใดที่น่าจะนึกได้ว่า “ตลาด” จะต้องเป็นหัวใจของการเชื่อมต่อของความแรงของกระแสโลกาภิวัตน์ แต่เนอญา ได้เสนอมุมมองที่ผิดปกติ อย่างน่าสนใจซึ่งว่า การแสวงหาโลกาภิวัตน์ ไม่ได้เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างที่มีข้อมูลจำนวนมากสนับสนุนไว้ แต่กลับเป็นกระบวนการที่สิ่งคนส่วนน้อย เข้าสู่กระแส และทิ้งคนส่วนใหญ่ให้อยู่บนกระแสดังหาก งานของเนอญาจึงน่าสนใจว่า เขาใช้เหตุผลอะไรมาอธิบาย หรือว่าความเป็นจริงที่อินเดียที่กระแสตลาดไม่ได้วิ่งเข้าไปหา และในงานสุดท้าย เป็นงานที่ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะนำเสนอขึ้นมา ทั้งนี้เพราะงานนี้ แม้แต่ชื่อหัวข้อก็อยู่บนความสนใจส่วนตัว โดยงานนี้เสนอมุมมองที่ว่า ในกระแสโลกาภิวัตน์ มันเป็นการไม่ฉลาดเลย ที่จะมองว่ารัฐนั้นตายแล้ว และมองข้ามศักยภาพของสิ่งที่มีความสำคัญลงไป (“

Doornbos:41)

ข้าพเจ้าอยากจะเสนอว่า งานการทบทวนนี้มีจุดมุ่งหมายหลักที่จะตอบคำถามว่า “ความสัมพันธ์ของรัฐกับโลกาภิวัตน์น่าจะอธิบายอย่างไร” โดยความเห็นส่วนตัว ข้าพเจ้าชอบรับความแรงและอิทธิพลของการแสวงหาโลกาภิวัตน์ และก็มองว่าแรงนี้มีมานาน และมีอิทธิพลรัฐไทยอย่างเป็นระยะ( ของแต่ละประเด็นเช่น ประเด็นของมูลค่าอาณานิคม ยุคสงครามเย็น เป็นต้น )ขึ้นอยู่กับประเด็นว่าประเด็นใดสามารถเชื่อมต่อกลายเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่านักวิชาการไทยไม่น้อยเห็นว่าโลกาภิวัตน์ เข้ามาระทบกับรัฐไทยอย่างน้อยตั้งแต่ยุคค่าอาณานิคม และข้าพเจ้ามองต่อไปว่า โลกาภิวัตน์ช่วงนี้ทำให้รัฐไทยมีการรวมศูนย์แรงมากขึ้น และแข็งแรงขนาดทำให้สังคมไทยปราศจากซึ่งการมีพลังของภาคประชาสังคมไทย( หรือภาคประชาสังคม มันไม่ได้มีตั้งแต่แรกแล้ว ) ดังนั้นความสำคัญที่ข้าพเจ้ามองจึงเป็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของรัฐ ซึ่งมีแรงและความสัมพันธ์กับส่วนต่างๆภายในประเทศที่รัฐกำลังปฏิสัมพันธ์อยู่ การมองรัฐจึงเป็นเพียง( ของจุดยืนข้าพเจ้า ) การวิเคราะห์รัฐในฐานะจุดเริ่มต้นหรือพื้นฐานของการมองและวิเคราะห์ และก็มองออกไปถึงส่วนที่สัมพันธ์ของรัฐเมื่อรัฐมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ใช่การมองที่คิดว่ารัฐไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้ามการเริ่มต้นจากการตั้งโจทย์ที่รัฐจะทำให้เห็นถึงบทบาทและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับรัฐมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยมในพลังของการเปลี่ยนแปลงและในการมองทางการเมือง

ดังนั้นการทบทวนงานทั้ง 4 จึงไม่ได้มีจุดมุ่งหมายประการใดที่จะเลือกเพียงงานที่รัฐมีพลังและสำคัญต่อด้านกระแสโลกาภิวัตน์ได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ข้าพเจ้าเชื่อว่า ผู้เขียนบทความทั้งสี่กำลังอยู่ในปรากฏการณ์ร่วมกัน และเขาเหล่านั้น เห็นอะไรของพลังโลกาภิวัตน์และเห็นอะไรที่เกื้อหนุนกับรัฐ และเพื่อต้องการให้ได้คำตอบนั้น งานเขียนนี้จึงพยายามที่สุดที่จะหางานของคนที่ใช้แนวทางวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน กับสิ่งเดียวกัน และภาพที่เขามองให้ความเป็นจริงของรัฐว่าอย่างไรกับกระแสของโลกและสังคม

RONALDO : ผู้ปฏิเสธรหัส Economic Globalization ในละตินอเมริกา

ข้าพเจ้าได้เริ่มต้นอ่านงานเกี่ยวกับประเทศในละตินอเมริกา อันเกิดจากพื้นฐานที่ว่า ข้าพเจ้าต้องการรู้ลักษณะร่วมทางการเมืองของประเทศโลกที่สามทั้งของเอเชียและละตินฯ สิ่งหนึ่งที่ปรากฏก็คืองานวิเคราะห์ทางการเมืองที่นักวิชาการส่วนใหญ่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ในละตินคือการ ใช้ทฤษฎีแนวพึ่งพิง ( Dependency ) ทั้งข้อมูลและความเป็นจริง ทำให้ข้าพเจ้ายอมรับในความเป็นจริงว่า แนวทางการพึ่งพิงเป็นแนวทางการวิเคราะห์ที่มีพลังในละตินอเมริกาอย่างปฏิเสธความจริงข้อนี้ได้ยาก และที่แน่นอนที่สุดคือแนวทางนี้เกิดขึ้นจากวงการศึกษาของประเทศในกลุ่มนี้เอง งานของโรนันโด เป็นงานที่สะท้อนความเป็นจริงที่มองภาพในละตินอเมริกา แน่แน่นอนว่า ภาพความเป็นจริงของละตินฯ เป็นภาพที่รัฐต้องพึ่งพิงหรือผลประโยชน์ร่วมกับภายนอก โดยที่โรนันโดไม่ได้ปฏิเสธความเป็นจริงนี้แต่ก็ไม่เคยได้สนับสนุน ( Ronaldo Munck:

สิ่งที่โรนันโดให้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ ในฐานะจุดสูงสุดของทุนนิยมเช่นเดียวกับมาร์ก และโลกาภิวัตน์ก็มีความใกล้เคียงกับลักษณะของจักรวรรดินิยม ( Imperialism ) อย่างเห็นได้ชัด เพราะโลกาภิวัตน์ ก็คือแรงที่เกิดจากประเทศเหนือ( North) สู่อเมริกาใต้( South)และมีแนวโน้มเป็นพลังปรากฏการณ์ตามตัวแบบตามที่มาร์กได้เคยกล่าวไว้ว่านี่คือจุดสูงสุดของทุนนิยม(Ronaldo Munck: ๖๑)

อย่างไรก็ตามภาพทั้งหมดนี้แม้จะเป็นภาพใหญ่ที่เขายอมรับและไม่ล้าปฎิเสธ แต่ที่เขาต้องการเสนอคือการให้มองลงไปอีกถึงข้อจำกัดของการอธิบายของผู้ใช้แนวทางฟิงเงอเข้าอธิบายความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในละตินอเมริกา ในท้ายที่สุดทำให้สิ่งที่เราเห็นกับปรากฏการณ์ว่าโลกาภิวัตน์เสมือนเป็นแนวโน้มของจักรวรรดินิยมในยุคใหม่ อะไรคือแรงที่ทำให้เราคิดเห็นสอดคล้องกันเช่นนั้น และนี่คือสิ่งที่โรนันโดกำลังหาทางออกด้วยการโจมตีมาร์กซิสในฐานะผู้วางรากฐานการมองทุนนิยมกับเรื่องการพัฒนาที่ทำให้เราคิดในวังวนและหาคำตอบไม่เจอของการแยกกันไม่ออกของรัฐกับทุน

ทฤษฎีของมาร์ก สู่ ทฤษฎีแนวฟิงเงอ

โรนันโด ได้กล่าวถึงผู้อธิบายแบบฟิงเงอว่า พวกนี้เป็นพวกที่ชอบใช้อารมณ์และต้องการอธิบายปัญหาด้วยความสะใจ อันก่อให้เกิดความรู้สึกที่จมอยู่ในปัญหาและความรู้สึกที่หาทางออกไม่เจอ อันที่จริงถือเป็นอิทธิพลของทฤษฎีมาร์ก ที่มองปัญหาในละตินเป็นเรื่องโครงสร้างและสภาวะความเป็นจริงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การมองเช่นนี้ โรนันโดเห็นว่า เป็นการมองที่ซ้ำเติมปัญหาและแน่นอนอาจจะเป็นสาเหตุของความเข้าใจผิดในการหาทางแก้ไขปัญหาที่เป็นจริง โรนันโดได้เริ่มต้นว่า มีการยอมรับอย่างกว้างขวางว่า ทฤษฎีแนวฟิงเงอถึงทางตันตั้งแต่ในทศวรรษที่ ๑๙๘๐

และถูกแทนที่ด้วยจักรวรรดินิยมในโลกใหม่ที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์(Ronaldo Munck: ๕๖)

โรนันโดอธิบายความสัมพันธ์ของมาร์กซิสกับการเกิดขึ้นของแนวฟิงเงออย่างน่าสนใจมากกว่า อันที่จริงแล้วพวกมาร์กซิสเองนั่นละ เป็นผู้วางรากฐานความเข้าใจความสัมพันธ์ที่ไม่ยุติธรรมของโลกนี้ไว้ ประการแรก มองว่าเรื่องทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดทุกอย่างทำให้เราไม่เห็นอะไรที่นอกเหนือจากนี้ และอีกประการหนึ่งคือ ก็ไม่รู้ว่าพวกมาร์กซิสจะอยู่ฝั่งในโลกที่สามแค่ไหน แต่อย่างน้อยที่สุดพวกเขาก็เป็นพวกนักวิชาการตะวันตกที่มองโลกในแง่ร้าย ที่มองจากมุมมองตะวันตกเป็นหลักที่เห็นความชัดเจนของการได้เปรียบอย่างชัดเจนที่สุด และแน่นอนสิ่งที่อยู่ในจินตนาการของพวกเขาที่ตรงกันข้ามก็คือการถูกเอาเปรียบจากสิ่งที่ไม่ใช่ตะวันตก

โรนันโด กล่าววาทฤษฎีมาร์กซิสที่เกี่ยวกับจักรวรรดินิยม( Marxist theory on Imperialism) ซึ่งก็คือ ระบบการพัฒนาที่มีปัญหาระหว่างชาติ เกิดขึ้นตั้งแต่สงครามในช่วงเวลาที่นำไปสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง จักรวรรดินิยมก็คือการแผ่ขยายการเอาเปรียบจากยุโรปไปสู่อาฟริกาและเอเชีย

และเป็นความขัดแย้งของโลกที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และจักรวรรดินิยมก็เป็นส่วนที่สำคัญและถือเป็นหัวใจของระบบทุนนิยม(Ronaldo Munck: ๕๗)

ซึ่งภายใต้กระแสนี้ก็เกิดความคิดเห็นว่ากระแสชาตินิยมจะต่อต้านการแผ่ขยายของจักรวรรดินิยมได้หรือไม่ โดยเลนิน เห็นว่าสามารถกระทำได้(Ronaldo Munck: ๕๗) ส่วน โรซ่า ลูเซิมเบิร์ก( Rosa Luxemburg)

เห็นว่ากระทำไม่ได้และจะต้องเป็นส่วนที่ด้อยพัฒนาของโลกต่อไปอย่างไม่มีทางแก้ไข ( Underdevelopment ) (Ronaldo Munck: ๕๗)

โรนันโด เห็นว่า ระลอกที่สองของจักรวรรดินิยมเกิดขึ้นอีกครั้งในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ในชื่อนี้มองกันว่าทำให้เป็นอุตสาหกรรม คือ โลกหน้าของจักรวรรดินิยมที่นำมาพร้อมกับรูปแบบของการพัฒนาของแรงการผลิต กระแสโลกาภิวัตน์ บริบทได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยมีของผู้เอาเปรียบกับผู้ถูกเอาเปรียบ กลายมาเป็นการเจริญเติบโตของขั้วระหว่าง Advance Pole หรือ Center of the world economy กับ Underdeveloped Periphery แต่เหตุการณ์ในทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ได้เกิดปรากฏการณ์การทำทลายคำอธิบายของพวกมาร์กซิสอย่างโรซ่า

เช่นการเกิด NICS ( Newly Industrial Countries)

ที่ทำให้มีการถกเถียงในความหวังของการพัฒนาในประเทศโลกที่สามด้วยวิธีการทำให้เป็นอุตสาหกรรม

เหตุการณ์การเกิด NICS นี้ เป็นการเปิดประเด็นความเห็นเรื่องทิศทางการพัฒนา ที่ โรนันโดเห็นว่าเป็นการฉีกหน้าการมองโลกในแง่ร้ายของพวกมาร์กซิสเป็นครั้งที่สอง โดยครั้งแรกเป็นการพัฒนาที่ประเทศจำนวนมากหลุดจากการเป็นอาณานิคม

โรนันโดนั้นเห็นว่าการอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาเป็นการอธิบายแบบ Eurocentism ของจักรวรรยนิยมของพวกมาร์กซิส (Ronaldo Munck: ๕๗) ทั้งเลนิน , โรซ่า และพวกมาร์กซิสแนวเก่า ดูจะสนใจอธิบายปรากฏการณ์ตรงเท่าที่เหตุการณ์นั้นจะกระทบกับประเทศพวกเขา หรือ ในฐานะที่จะเป็นคู่แข่งกับจักรวรรยนิยมเท่านั้น

ในทางตรงกันข้าม โรนันโดกล่าวว่า แท้ที่จริง การอธิบายแบบฟุ้งฟิงเกิดขึ้นจากการมองตัวเองของพวกเขาละตินฯ

อันเกิดขึ้นมาตอบโต้การรับรู้แบบEurocentrism ของจักรวรรยนิยมของทฤษฎีมาร์กซิส(Ronaldo Munck: ๕๗)

เหตุการณ์การพัฒนาที่เกิดขึ้นกับประเทศนิค การใช้นโยบายเศรษฐกิจเสรีของทะเลตินฯ เป็นสิ่งที่อยู่เหนือความคาดหมายของพวกมาร์กซิส

และเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิเสธว่าละตินฯนั้นอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถพัฒนาได้เลย( It rejected the notion that Latin American society were underdeveloped.....)

โรนันโดกล่าวอย่างน่าสนใจว่า พวกมาร์กซิสถือว่า มองตัวเองเป็นทฤษฎีที่ทำให้ทันสมัยอันหนึ่ง( a Modernization theory ) (Ronaldo Munck: ๕๘) ซึ่งมองว่า ทุนนิยมเป็นการพัฒนาแรงของการผลิต ( the force of production )

และการฟุ้งฟิงเป็นอาการการคิดขัดขวางอย่าง (Ronaldo Munck: ๕๘)

### ทฤษฎีฟุ้งฟิง : แนวคิดที่ถูกบิดเบือนความหมายโดยนักวิชาการตะวันตก

เท่าที่เสนอไปนั้น สิ่งหนึ่งที่โรนันโดได้พยายามก็คือการจะชี้ว่า การอธิบายของพวกมาร์กซิสมีจุดเริ่มต้นของการมีปัญหาในการอธิบายการพัฒนาอย่างไร ซึ่งนั่นคือจุดมุ่งหมายของเขาในการตอบโต้หรืออาจเป็นมุมมองในการพัฒนา การมองกระแสโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องของจักรวรรยนิยมอย่างไร หรือไม่

อันที่จริงจุดมุ่งหมายหลักที่เขาอยากจะพูดคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวฟุ้งฟิงมากกว่า แต่เพราะแนวฟุ้งฟิงมีพื้นฐานหลายประการเหมือนเช่นพวกแนวมาร์กซิสที่อธิบายเกี่ยวกับจักรวรรยนิยม ทำให้เขาอาจจำเป็นต้องชี้ความบกพร่องของทฤษฎีมาร์กซิสก่อน

ในส่วนลึกแล้ว โรนันโดจะไม่เห็นว่าแนวทางการฟุ้งฟิงเป็นการอธิบายที่มองโลกในแง่ร้าย แต่ที่เป็นเช่นนั้นเกิดจากการที่นักวิชาการประเทศตะวันตกนำไปเข้าใจและเสนอเกินเลยในมุมมองที่ตนเข้าใจว่าเป็นภาวะที่เลวร้าย

ดังนั้นสิ่งที่โรนันโดพูดมากเกี่ยวกับมาร์กซิสก็เพียงเพื่อจะบอกว่า

แนวทางการฟุ้งฟิงต่างจากพวกมาร์กซิสที่ตรงการอธิบายในมุมมองที่ไม่ใช่พวกได้เปรียบอธิบายพวกเขาเสียเปรียบซึ่งเป็นที่น่าสนใจ แต่โรนันโดไม่ได้บอกว่า ถ้าจะอธิบายแบบอย่างว่า

จะเป็นอย่างไร นอกจากพูดคล้ายๆกับว่า พวกที่ค้นพบการอธิบายนี้จะไม่อธิบายให้เป็นในทางจักรวรรยนิยม( ....with a rather irrelevant debate as to who the read “founder” of the dependency approach was ....( Ronaldo Munck:

59) ) โรนันโดกล่าวว่า การมองแนวทางการฟุ้งฟิง แบ่งการมองได้เป็น๒ ลักษณะคือการมองตนเองในละตินฯ กับการมองของนักวิชาการตะวันตก(เช่น Frank ) ที่นำมาสู่การบิดเบือนความเข้าใจแนวทางนี้ของคนที่อยู่นอกละติน (Ronaldo Munck: ๕๘) และกลายเป็นผลกระทบในละตินอเมริกา

อันเป็นการถกเถียงที่ไม่เกี่ยวกับคนที่คิดค้นแนวทางนี้ขึ้นมา (Ronaldo Munck: ๕๘)

หน้า 5

ในปัจจุบัน แนวทางนี้ไม่ได้เป็นหนึ่งเดียว และเป็นแนวคิดที่ต่างคนต่างคิดอันขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละคน อันอาจแบ่งได้ ๑๗ พวกใหญ่ๆ คือ พวก **Reformist** คือพวกนี้ตระหนักในข้อจำกัดของ **ECLA ( Economic Commission for latin America )** พวกที่สอง เป็นพวก **Radical Dependency** ที่พยายามหาหลักการของการอธิบายการพึ่งพิงทุนนิยมและพวกนี้จะเห็นว่าจะเป็นไปได้ถ้าประเทศพวกเขาจะพัฒนาต้องหลีกเลี่ยงจากจักรวรรดินิยมและทุนอันเป็นคำพูดตั้งแต่ปี ๑๙๖๔ ส่วนพวกสุดท้าย พวกนี้จะแสวงหาแนวทางให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ พวกนี้จะเน้นการมองประวัติศาสตร์และ **dialectical recognizing** ว่า วัตถุประสงค์ก็คือแนวทางเฉพาะของการสะสมทุนและการต่อสู้ทางชนชั้นในประเทศชายขอบ ( **periphery** )

สิ่งที่น่าจะคิดจากงานของ โรนัลโด เกออร์เกียโน และ โลกานุวัตร

ข้าพเจ้าได้อธิบายผ่านการทบทวนงานของ โรนัลโด โคมโปสคัลลี ว่า จุดยืนของ โรนัลโด คือการไม่ต้องการให้มีการมองกระแสโลกานุวัตรให้เป็นไปในทางจักรวรรดินิยม งานของเขาเป็นงานที่อ่านยากและอาจจะไม่ตรงไปตรงมาในหลายจุด อันเกิดจากการไม่ชัดเจนของปรากฏการณ์ความเป็นจริงในละตินอเมริกาเอง ที่ทำให้ความพยายามจะปฏิเสธของเขานั้น ทำให้ชัดเจนได้ยาก ดังนั้นการแสดงผลออกมาของงานเขียนเขาจึงเป็นในลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้กับสิ่งที่เขาไม่เห็นด้วย อันสะท้อนออกมาในงานชิ้นนี้ในหลายจุด

อย่างไรก็ดี คุณค่าในงานเขียนชิ้นนี้ก็ยังอยู่มาก อันได้แก่

**ประการแรก** โรนัลโด กล่าวถึงกับเราว่า ทฤษฎีมาร์กซิส ได้สร้างกรอบทฤษฎีที่ทำให้เราไม่เห็นมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากเรื่องทางเศรษฐกิจ ( **Economistic** ) โดยที่เขาต้องการเสนอให้มีการคิดในมุมมองที่ใหม่ ( เช่น เขาเสนอเรื่อง มิติในทางวัฒนธรรม ( **Cultural dimension** ) ) ( **Ronaldo Munck: 65** ) โรนัลโด เห็นว่าพวกพึ่งพิงก็รับเรื่องนี้เข้ามา ที่ยที่สุดก็ไม่ใช่เรื่องอะไรอื่น นอกจากเป็นเรื่องของ การเป็นชาตินิยมทางเศรษฐกิจ ฉะนั้นเอง ( **Economic Nationalism** ) ( **Ronaldo Munck: 61** )

**ประการที่สอง** ซึ่งจะเชื่อมโยงกับประเด็นแรก งานของโรนัลโด สะท้อนให้เห็นว่า จุดเริ่มต้นของการแข่งขันในการพัฒนาก็มีรากเง้ามาจากการแนวความคิดของมาร์กซิสต์กับจักรวรรดินิยม อันเป็นการสร้างอุดมการณ์ เรื่องการพัฒนาและชาตินิยมทางเศรษฐกิจ ตลอดระยะเวลาการแข่งขันตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง มุมมองการพัฒนาจะมุ่งแต่เป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ โดยที่ท้ายที่สุด เกออร์เกียโน หรือไม่ว่าระบบการคิดถึงเรื่องการพัฒนาทำไมไม่สามารถแยกออกกับเรื่องทางเศรษฐกิจและการแข่งขันในระดับโลก และนี่สิ่งที่มีรากเง้ามาจากระบบคิดพวกมาร์กซิส และนำมาซึ่งปัญหาเรื่องทางเลือกของแนวทางการพัฒนาในโลกที่สาม ( **Ronaldo Munck: 61** )

งานของโรนัลโด อาจจะยังไม่ทำให้คำตอบเรื่องรัฐเท่าไรนัก แต่อย่างน้อยที่สุดก็เป็นการกระตุ้นการมองโลกานุวัตรในแนวทางที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ใช่แค่เพียงการหลงติดกับการมองแบบมาร์ก ยังมีส่วนของญาณและโซรอสที่เราจะทบทวนต่อไป ที่อาจเป็นคำตอบและเราจะทบทวนต่อไป

**George Soros : พอมลการเงินกับแนวความคิดเรื่อง The Global Capitalist system**

หน้า 6

สิ่งหนึ่งที่ไม่น่าปฏิเสธคือการยอมรับว่า โสรอส เป็นคนหนึ่งที่ เป็นผู้รู้เรื่องทุนนิยมได้ดีที่สุดคนหนึ่ง เขาเป็นนักค้าเงินที่คุ้นเคยกับระบบทุนนิยมโลกและน่าจะขึ้นชอขบกระแเสรีนิยม แต่เขาไม่เคยละเลยการอธิบายที่ผสมผสานระหว่างทุนกับลักษณะของแต่ละรัฐในการเข้าใจทุนนิยมโลกเลย เพราะเขาอาจไม่เคยคิดว่าบทบาทของรัฐนั้นได้หายไป

“The development of a global economy has not been matched by the development of a global society . The basic unit for political and social life remains the nation-state . The relationship between center and periphery is also profoundly unequal.”( Soros, 102)

### The Global Capitalist System: An *Abstract* Empire and An *Incomplete* Regime

โสรอสได้พยายามที่จะเสนอรูปแบบปรากฏการณ์ของความผูกพันของทุนนิยมโดยเรียกชื่อว่า Global Capitalist System ซึ่งเขาให้รายละเอียดของลักษณะของมันไว้ว่า “ระบบนี้มันเป็นสิ่งที่มี แต่มันไม่ใช่ a thing” และ”มันก็เป็นแนวคิดที่เป็นนามธรรม ( abstract concept ) ที่เราสร้างมันขึ้นมาและมีผลกระทบต่อเรา และเราก็ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงที่จะคิดถึงมัน เพราะความเป็นจริงที่ซับซ้อนและไม่สามารถเข้าใจได้ทั้งหมด”( Soros :๑๐๓)

“ระบบนี้เป็นระบบที่ไม่มีอำนาจอธิปไตย ไม่มีขอบเขต มันมองไม่เห็น เพราะมันไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน( formal Structure ) แต่มันขึ้นอยู่กับมารวมของแต่ละคน( Subjected to impersonal) แต่มันก็มีแรงมหาศาล” (Soros :๑๐๔)

โสรอสมองว่าระบบทุนนิยมโลก(the Global Capitalist System) ถือเป็นอาณาจักรแบบใหม่( empire) เพราะมันสามารถปกครองจัดการ(govern)สิ่งที่มันเป็นเจ้าของรวมทั้งรัฐชาติที่มีอธิปไตย(Soros :๑๐๕)

ลักษณะทุนนิยมโลกนี้เป็นเหมือนอาณาจักร ที่มีส่วนกลางและส่วนขอบ( center-periphery)และมีแนวโน้มการเป็นจักรวรรดินิยม( exhibits some imperialistic tendencies) ไม่มีความสมดุลในระบบ ระบบจะไม่หยุดเคลื่อนไหว ครอบงำที่ตลาดและทรัพยากรยังคงไม่รวมตัวกัน

อาณาจักรทุนนิยมโลกนี้ มีลักษณะของการแผ่ขยายในลักษณะที่ไม่ได้ยึดพื้นที่ แต่ขอบเขตจะยึดหลักของผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ลักษณะเรื่องพื้นที่เป็นสิ่งที่ไม่มี เป็นนามธรรม ( nonterritorial nature ) มีศูนย์กลางที่เป็นผู้ให้/กำเนิดทุน ( the center is the provider of Capital ) ส่วนขอบก็จะเป็นผู้ใช้ทุน ( user of capital) และผลประโยชน์ของอาณาจักรนี้จะก่อกำเนิดตามความพอใจของกลุ่มประเทศศูนย์กลาง ซึ่งศูนย์กลางก็มี New york , London เพราะเป็นศูนย์กลางของตลาดทุน ส่วน Washington, Frankfurt , Tokyo เป็นศูนย์กลางเพราะเป็นศูนย์กลางการกระจายเงินเช่นกัน

โสรอสกล่าวว่า อาณาจักรทุนนิยมนี้เป็นอาณาจักรที่ไม่สมบูรณ์( an incomplete regime) ทั้งนี้เพราะมีการปกครองควบคุมได้แต่เพียงเรื่องทางเศรษฐกิจ(economic function )

และโสรอสได้ชี้ว่าระบบทุนนิยมโลกไม่ใช่เป็นแนวคิดหรือเป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจโลก( Global economy )

“รัฐ” กับ “ระบบทุนนิยมโลก” : แนวคิดของโซรอส

โซรอส กล่าวว่า ทุนนิยมได้เปลี่ยน/แทนที่ (supplanted or impinged ) อำนาจอธิปไตยของรัฐ แต่รัฐก็ยังเป็นรัฐ

ยังมีบทบาทสำคัญในฐานะการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งไม่มีอำนาจอะไรหรือบริษัทยุติไรเป็นเจ้าของได้( They wield legal powers that no individual or corporation can possess) (Soros :109)

เขาเห็นว่ารัฐมีการกระทำใหญ่ในสองประเด็น คือการเป็นรัฐที่เป็นไปตามแรงของทุนนิยมโลก ( Global capital ) กับรัฐที่มีการต่อต้านแทรกแซง ถ้ารัฐบาลกำหนดเงื่อนไขที่ไม่เอื้อต่อทุน ทุนก็จะแสวงหาหนทางหนีจาก ในทางตรงกันข้าม ถ้ารัฐบาลรักษาค่าจ้าง ทำเงื่อนไขให้เอื้อต่อการทำธุรกิจ แนวโน้มการสะสมทุนก็จะเพิ่มขึ้นในรัฐนั้น ดังนั้นระบบทุนนิยมโลกจึงประกอบไปด้วยรัฐที่มีอธิปไตยหลายอันที่แตกต่างกันในนโยบายรวมตัวกัน และมีการแข่งขันกันระหว่างประเทศในเรื่องการค้าและทุน(Soros :๑๐๕)

อย่างไรก็ตาม โซรอสกล่าวว่า “although we speak of a global regime in economic and financial matter , there is no global regime in politics . Each state has its own regime ”( Soros :๑๐๕)

โซรอสได้กล่าวอย่างน่าสนใจเกี่ยวกับ ทุนนิยมและประชาธิปไตย ว่ามีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า ทุนนิยมเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย มันเป็นความจริงในประวัติศาสตร์ที่ศูนย์กลางของทุนเป็นประเทศประชาธิปไตย แต่มันไม่ได้เป็นจริงกับทุกประเทศที่เป็นทุนนิยม โซรอสมองว่า ประชาธิปไตยกับทุนนิยมมันเป็นคนละเรื่องกัน การจำลองภาพการมีทุนนิยมกับประชาธิปไตย กับประเทศที่เคยเป็นแบบจำลองในประวัติศาสตร์คงจะเป็นความคิดที่ผิด ความสัมพันธ์ของทุน กับประชาธิปไตยเป็นคนละอย่างกัน ทุนมีเป้าหมายที่ความร่ำรวย ส่วนประชาธิปไตยมีเป้าหมายที่อำนาจทางการเมือง( political authority ) การวัดทุนที่ใช้เงินเป็นดัชนี ส่วนประชาธิปไตยก็ใช้เสียงของประชาชน(Soros :๑๑๑)

โซรอสมองว่าเป็นการยากที่จะเอา Global economic system และ global political system หรือการเอาทุนกับประชาธิปไตย มาวิเคราะห์ร่วมกัน (Soros :๑๑๒) แน่นนอนการจะเข้าใจระบบทุนนิยมโลก ก็ต้องเข้าใจบทบาทของเงิน ที่มีอำนาจและเป็นอำนาจที่เบียดเสียดในตัวของมันเอง (Soros : ๑๑๓) และอำนาจการครอบงำในระบบทุนนิยมโลกก็เป็นผลมาจากบทบาทของเงิน(Soros :๑๑๔)และที่สำคัญอำนาจจักรทุนนิยมมีบทบาทที่เห็นได้ก็เพราะ บทบาทของเงินนั้นมีมากขึ้นในการเป็นอยู่ของคนในปัจจุบัน ( it is no exaggeration to say that money rules people’s lives to a greater extent than ever before)(Soros :๑๑๖)

โซรอส พูดในเชิงยอมรับว่า “กฎส่วนใหญ่ที่อยู่ในขอบเขตของระดับชาติ แน่นนอน กระแสโลกาภิวัตน์ของตลาดก็หมายถึงการที่กฎเกณฑ์ลดลง หรือเป็นไปในทางตรงกันข้าม แต่นั่นมันเป็นการมองที่ง่ายเกินไป แม้ว่ากฎระดับชาติจะลดลง แต่ที่สิ่งที่โศกมาใหม่คือ กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ที่จะมามีบทบาทมากขึ้นและ IMF และ World Bank ก็รับกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ดี ในสถานการณ์แบบนี้”( Soros :๑๑๕)

โดยความหมาย ประเทศศูนย์กลางคือ the provider of capital และประเทศชายขอบคือผู้รับและตั้งใจการแผ่ขยายทุนของประเทศศูนย์กลางสามารถเป็นสาเหตุต่อความเสียหายของประเทศผู้รับทุน (Soros :๑๒๐) ธรรมชาติของความเสียหายขึ้นอยู่กับธรรมชาติของทุนที่ถูกจำกัดให้เป็นไป ถ้าเป็นไปในรูปหนึ่งกับธนาคาร ก็จะให้เกิดวิกฤตการเงินการธนาคาร ถ้าเป็นไปในรูปการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ก็จะทำให้เกิด Stock market crash ถ้าเป็นไปในรูปการลงทุนโดยตรง มันก็จะไม่เข้าไปในทันที แต่สภาพการเป็นปัญหา (disruption) จะแสดงออกเฉพาะในกรณีการขาดการลงทุนใหม่ๆ( เช่นกรณีไทย)

“Market Fundamentalist” และ “Marxist”

สิ่งหนึ่งที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเจริญเติบโตของทุนนิยม และเป็นแนวคิดที่เป็นกระแสหลักของนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักหรือแม้แต่องค์กรการค้าอย่าง WTO คือ “Laissez Faire” หรือที่ Soros เรียกว่า พวก “Market Fundamentalism” ( น่าจะแปลว่าพวก “บ้าตลาด”) ซึ่งพวกนี้มีความเชื่ออย่างรุนแรงถึง “ความสมบูรณ์” (perfect ) เชื่อใน “ความเด็ดขาด”(absolute ) เชื่อใน “ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาให้สมดุลได้ด้วยตลาด โดยตัวของมันเอง” (Soros : ๑๒๗)

Soros เห็นว่า พวกมาร์กซิสต์เป็นเหมือนพวกบ้าตลาดซึ่งมีพื้นฐานจากระบบคิดที่ผิดโง่งในปรัชญาวิทยาศาสตร์ โดยที่ Soros เองที่ได้พูดในแต่ต้นว่าเขาได้รับอิทธิพลการสงสัยปรัชญาทางวิทยาศาสตร์มาจาก Karl Popper นักปรัชญาแนววิทยาศาสตร์แนวใหม่ที่โด่งดัง ( I was greatly influenced by Karl Popper , ..... อ้างใน ส่วน Preface หน้า IX) ที่มองว่าทฤษฎีเหล่านี้มีความน่าสงสัยในปรัชญาที่เป็นพื้นฐานของตรรกะ Soros กล่าวไว้ ตอนที่เขาเป็นนักเรียนในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ แนวความคิด laissez faire ยังได้รับการยอมรับน้อยกว่าความเชื่อเรื่องรัฐแทรกแซงตลาด โดยพื้นฐานของทั้งมาร์กซิสต์ และพวกบ้าตลาด “จึงเป็นพวกที่ถูกมีคิดชัดเจน ซึ่งเขาไม่เห็นด้วย และก็มองว่าการที่รัฐเข้าแทรกแซงเป็นผลลบเสมอ”( Soros :๑๒๗) “เป็นตรรกะที่ผิดอย่างสิ้นเชิง”( Soros :๑๒๘)

Soros มองว่า พวกที่บ้าตลาดมีบทบาทมากในระบบทุนนิยมและแนวคิดนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมระบบทุนนิยมแต่ยังเป็นแรงทางความเชื่อที่ผลักดันนโยบายของรัฐและอยู่ในสถานะครอบงำได้ (Soros :๑๒๘)

ข้อคิดจาก Soros

อันที่จริงแล้วงานของ Soros เป็นงานที่ชัดเจนที่สนับสนุนความคิดเห็นของข้าพเจ้าเรื่องบทบาทของรัฐในกระแสโลกาภิวัตน์ว่าควรเป็นเช่นไร งานของ Soros ชัดเจนสำหรับข้าพเจ้าจนดูเหมือนว่า ข้าพเจ้าจะเป็น State Fundamentalist หรือ “พวกบ้ารัฐ” ซึ่งข้าพเจ้าคงไม่ต้องการเป็นเช่นนั้น เพราะข้าพเจ้าก็ไม่มี ความเชื่อในความถูกต้องชัดเจนสองฝั่งอยู่แล้ว สิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการทำคือ การชี้ในสิ่งที่คนเห็นว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่หายไปหรือไม่เห็นแนวทางใหม่ที่จะมองรัฐอีกต่อไป ให้ชัดเจนมากขึ้นซึ่งกระแสที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่จะเป็นกระแสที่มีภาพการอธิบายที่สมเหตุผลซึ่งก็คือยอมรับ



แต่นั้นยังไม่เพียงพอทางการเมืองอันเกิดจากพวกเศรษฐศาสตร์การเมืองที่ไม่มีความเข้าใจเรื่องอำนาจทางการเมืองอย่างลึกซึ้งเพียงพอ(ความเห็นนี้เริ่มมีคนพูดถึงแล้ว ดู S.Bowles, M.Franzini,and U.pagna , The Politics and Economics of Power, 1999 ) โดยพยายามชี้ให้เห็นว่าพวกที่มองไม่เห็นรัฐอีกต่อไปกำลังถูกระเบิดทิ้ง

โซรอสให้คำตอบที่ว่า ในภาวะปัจจุบันกำลัง มีอำนาจของผู้สองชนิดกระทบกับเรา นั่นคือ Political power กับ Money Power อำนาจทั้งสองมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันในลักษณะของการแสดงออก และจุดมุ่งหมาย และดูเหมือนจะมีความขัดแย้งกันในการไปด้วยกัน

ถ้าจะพิจารณาแล้ว ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับ โซรอส ที่คิดเช่นเดียวกันว่า กระแสโลกาภิวัตน์(ทุนนิยม)เป็นพลังอันใหม่ที่เข้ามาเป็นแรงอีกตัวหนึ่ง นอกเหนือจากแรงของรัฐ ลักษณะขอบเขตของแรงใหม่มีอาณาเขตที่ยิ่งใหญ่กว่ารัฐปกติ นั่นคือเหตุผลว่าทำไมความรู้สึกรังเกียจของการพึ่งพิงจึงเกิดขึ้นได้และก็มีอยู่จริงในอาณาจักรของทุน

การมองของโซรอสเป็นการมองที่สามารถอธิบายธรรมชาติการพึ่งพิง(ทางเศรษฐกิจเท่านั้น) รวมถึงความเห็นที่มีการซ่อนอยู่ของบทบาทรัฐที่จะทำให้ความแรงของการพึ่งพิงมีส่วนผสมของความหลากหลายอันเกิดจากบทบาทของรัฐ การมองของเขาจึงเป็นการมองที่ใหญ่อย่างอาณาจักรของทุนที่มีความลุ่มลึกในการให้ความสำคัญกับสิ่งที่เล็กกว่าเช่น รัฐ โดยที่ศนทางปัญญาของเขาจึงไม่ติดขัดกับปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่สอนให้คิดแต่เรื่องขาวหรือดำ รวมถึงการติดขัดกับระบบคิดเรื่องปริมาณที่มองแต่เรื่องใหญ่กับเล็ก หรือการใช้ระบบคิดของแรงจากพลัง ความมาก เป็นหลักในการอธิบายทุกสิ่งทุกอย่าง

ข้าพเจ้าไม่เคยปฏิเสธความรู้สึกรังเกียจของการพึ่งพิง แต่พยายามชี้มาตลอดว่าเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ อาจไม่ใช่เรื่องทางการเมือง อย่างไรก็ตามเรายังไม่ได้พบทบทวนความเป็นไปได้ของการเชื่อมโยงของอาณาจักร ทุน และรัฐ และตัวที่จะเชื่อมโยงก็คงเป็นชนชั้นนายทุน แต่นั่นถ้าเรามีสมมติฐานในทางบวกว่า รัฐไม่จำเป็นต้องเป็นเครื่องมือทางชนชั้นนายทุน และให้ความหวังกับประชาธิปไตยบ้าง ภาพอันน่ากลัวของการพึ่งพิงคงจะเป็นมุมมองที่เป็นด้านเดียว เนญาจะเป็นผู้ที่เชื่อมโยงในสิ่งนี้ต่อไป

## เนญา กับ งานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตลาด และประชาชนในบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์

ในจุดมุ่งหมายของงานชิ้นนี้ของเนญาเป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงส่วนผสมของความเชื่อในความร่วมกันของประชาธิปไตยและทุนนิยม งานของเนญาเป็นงานที่มองโลกในแง่ดี และมีกรอบที่ประณีประนอม ไม่ได้คิดยึดในขาว หรือดำ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งของทั้งตลาดและประชาธิปไตย เนญาชี้ให้เห็นถึงคาบสองคมของส่วนผสมที่ไม่ถูกต้องของการมีประชาธิปไตย กับทุนนิยมในขณะเดียวกัน

เราสมควรมาจินตนาการในบริบททางความคิดของเขาว่า เขาเป็นนักวิชาการชาวอินเดีย ที่ทุนนิยมไม่ใคร่จะวิ่งไปหาเท่าใดนัก อันเกิดจากปัญหาเรื่องความยากจนของอินเดีย ซึ่งทำให้เขามองทุนนิยมในแง่ดีแบบที่ต้องการมัน ( แต่เขาก็ไม่ละเลยการตั้งคำถามในความน่ากลัวของมัน ) นอกจากนี้เนญายังมีความคิดที่เห็นถึงความจำเป็นของรัฐในการมีบทบาทการพัฒนา เพราะเขาเห็นว่ารัฐนั้นสามารถควบคุมได้ด้วยประชาธิปไตย(ซึ่งแน่นอนเขาก็ไม่ได้มองประชาธิปไตยในแง่ดีเสมอ )

สิ่งที่เราควรจะต้องคำถามกับงานของเนญาที่เขาอาจไม่ได้บอกอะไรกับเรา ก็คือ งานของเขาสะท้อนให้เห็นการที่เขาชื่นชมรัฐอำนาจนิยมที่สามารถนำการพัฒนาไปสู่ประเทศได้แน่นอนถ้าเราจินตนาการไปที่การเมืองของอินเดียที่มีระบอบประชาธิปไตยที่ดูจะมีเสถียรภาพ

แต่ทำไมรัฐบาลอินเดียจึงมีความอ่อนแอหรือไร้ประสิทธิภาพการพัฒนาโดยเปรียบเทียบ คำถามนี้เป็นคำถามย้อนกลับตรรกะที่ว่าประชาธิปไตยคือรูปแบบการเมืองที่สอดคล้องกับการพัฒนามากที่สุดจริงหรือไม่ ข้าพเจ้ายังไม่ได้คำตอบนี้อาจงานนี้ แต่ข้าพเจ้า เกิดคำถามนี้กับการอ่านงานของเนย

ประชาธิปไตยกับตลาด

ข้าพเจ้ากล่าวพูดว่า เนยมีความเห็นในทางบวกกับบทบาทของรัฐในการชี้นำทุนนิยม เนยเป็นนักวิชาการในประเทศนอกกระแสการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ และนี่คือสิ่งที่ทำให้เขาเห็นในแง่ที่ว่าทุนนิยมยังสามารถช่วยทำให้คุณภาพชีวิตคนจนดีขึ้นมาได้ แนวคิดการพัฒนาของเขาจึงสะท้อนออกมาจากการให้รัฐควรจะมีอำนาจทุนนิยม แน่นอนว่า เราจะไม่มีทางซ้ายหรือไปทางขวา นั้นหมายความว่า ส่วนผสมของการเป็นทุนนิยมนั้นคือสิ่งที่ละเอียดอ่อน และเป็นเงื่อนไขของการพัฒนาที่สำคัญที่สุด

จุดมุ่งหมายหลักของเนยก็คือ การพูดถึงกระแสเศรษฐกิจที่เป็นเสรีกับเมืองที่เป็นประชาธิปไตย เขาเห็นภาพทางเศรษฐกิจที่รุ่งเรืองของประเทศที่เป็นอำนาจนิยม ผลที่เขาอยากตั้งคำถามคือ ทิศทางของทั้งสองสิ่ง(ทุนนิยม กับประชาธิปไตย) เป็นอย่างไรกันแน่ และจะอยู่ร่วมกันได้หรือไม่ ( markets and democracy are perceived as both a virtue and necessity ) (Nayyar:57)

ในส่วนตัวเขาเห็นว่า ประชาธิปไตยก็คือ การให้คนมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน เสรีนิยม ( liberalism) ก็คือการที่ทุกคนมีสิทธิกำหนดตัวเอง ( self determination ) ส่วนคำถามว่าคำว่า ประชาธิปไตยในระบบตลาด บ่อยครั้งว่าจะมีการมองว่าคู่ด้วยกัน แยกกันไม่ออก ( democracy and markets are often considered together as if they were indivisible and of equal importance ) แต่เขามองว่าการมองเช่นนี้มีข้อจำกัด 2 ประเด็น

อย่างแรก จะคิดว่าประชาธิปไตยเป็นสิ่งจำเป็นในระบบตลาด หรือระบบตลาดจำเป็นต่อประชาธิปไตย และส่งเสริมซึ่งกันและกัน เป็นความคิดที่ผิด(58) ประชาธิปไตยไม่มีความจำเป็นหรือมีความพอเพียงที่จะสนับสนุนการทำงานของตลาด ดูอย่างกรณีของเอเชียตะวันออก

ประการต่อมาที่ควรพิจารณา คือ ประชาธิปไตยกับระบบตลาด มีความแตกต่างกัน ประชาธิปไตยในระบบการเมือง เป็นสิ่งที่เห็นประเด็นพื้นฐาน(fundamental issue ) ส่วนตลาดเป็นประเด็นทางสถาบัน(an institutional matter)โดยธรรมชาติ แล้ว ประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่สุดท้ายในตัวของมันเอง ( democracy is an end in itself ) ส่วน”ตลาด”เป็นวิธีการ(means ) ซึ่งจะถูกตัดสินโดยผลของมัน มันไม่ได้มีลักษณะในฐานะพื้นฐาน ซึ่งประชาธิปไตยจะเป็นตัวตัดสินมันซึ่งขึ้นอยู่กับประชาชนจะเอามันหรือไม่ ดังนั้นพูดง่าย ๆ ว่า ประชาธิปไตยและตลาดเป็นสิ่งที่มีความหมายไม่เหมือนกัน( democracy and markets are distinct from each other ) (Nayyar: 58-59) และถ้าหากถามว่า”มันเป็นระบบเดียวกันหรือไม่” ก็คงตอบว่าไม่ใช่(Nayyar:59) ตรงนี้เป็นความเชื่อของพวกOrthodoxy ว่า ทั้งตลาดและประชาธิปไตย จะส่งเสริมกับผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่ง”การคิดเช่นนี้มีพื้นฐานทางทฤษฎีและการปฏิบัติเพียงเล็กน้อยที่จะสนับสนุนความคิดเช่นนั้น”( Nayyar:59)

ในเรื่องความร้ายกาจของประชาธิปไตย แน่นอนว่าประชาธิปไตยมีหลักการเรื่องเสียงส่วนใหญ่( priciple of majority rule ) แต่ประชาธิปไตยก็สามารถนำไปสู่เผด็จการของคนส่วนใหญ่ได้ ( but democracy can lead to the tyranny of majorities)( Nayyar:59) มากกว่านี้ถ้าประเทศที่มีความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม และเศรษฐกิจ

ก็จะพบว่ามันไม่ชัดเจนว่าพวกคนที่ได้เปรียบนี้จะคิดสร้างความเท่าเทียมทางการเมือง( it is not clear how adult franchise alone can creat political equality )( Nayar:59)

ส่วนกรณีของตลาด ซึ่งมีสมมุติฐานในแง่เรื่องการแจกจ่ายที่เท่าเทียมกันจะมีขึ้น

ในระบบนี้ ข้อเสียของมันก็มันก็คือเอื้อให้เกิดเผด็จการโดยคนส่วนน้อยได้ “It is important to recognized that while democracy may be about the tyranny of majorities , markets are inevitably about the tyranny of minorrities”( Nayar:59)

ดังนั้นนาญาจึงไม่เห็นว่าเป็นทางปฏิบัติ “

ไม่มีความจำเป็นที่จะรวมเอาแนวคิดตลาดและประชาธิปไตยมาเป็นหลักประกันการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ในสังคม(Nayar:59)

นาญามองว่าประชาธิปไตยและตลาด มันคือสถาบันและผลของมันก็เป็นคาบสองคมขึ้นอยู่กับว่ามันถูกใช้อย่างไร” (Nayar:60)

นาญาพูดถึงรัฐบาลว่า รัฐบาลถูกเลือกตั้งโดยประชาชน รัฐ(state)มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความชอบธรรมจากประชาชน ในทางตรงกันข้ามตลาดถูกแรงขับเคลื่อนโดยความต้องการ ไม่ใช่ความจำเป็น( by demand and not need ) ดังนั้นเขาจึงไม่เห็นด้วยกับการอธิบายของนักวิชาการ ในยุคที่ความสำเร็จของตลาดกับประชาธิปไตยไปด้วยกันเท่าไรนัก (Nayar:60) (ตรงนี้ เป็นคำอธิบายที่เหมือนกับไซโรส ในเรื่องความแตกต่างของการเมือง/ตลาด-ทุน และเรื่องความต้องการทบทวนความเชื่อในประวัติศาสตร์เรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยกับตลาดที่ไปด้วยกัน ตรงนี้เป็นแง่คิดในการทบทวนความหมายของการ”พัฒนา”)

รัฐ ตลาด และประชาธิปไตย

นาญาให้ความเห็นว่า ตลาดเป็นสถาบันของมนุษย์ ดังนั้นความสำคัญในเรื่องความสำเร็จ และความล้มเหลวจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับภายนอก (exogenous) แต่จะถูกกำหนดโดยเศรษฐกิจ(economy ) ระบบการเมือง (polity ) และ สังคมเป็นหลัก(society )ภายในเป็นหลัก

เขามีความเห็นว่า ความสำคัญของตลาดและรัฐ กำลังมีการพูดกันมากกว่า ตลาดหรือ รัฐ อะไรควรจะมืบทบาทมากกว่ากัน เขาเห็นว่า ทั้งรัฐและตลาดควรไปด้วยกัน ซึ่งความเป็นจริงนี้มีความซับซ้อนในความเป็นจริง(Nayar:75)

นาญาเห็นว่า ถ้าจะพิจารณาถึงความล้มเหลวของรัฐหรือรัฐบาล เป็นสิ่งที่เข้าใจผิด(75) เพราะนั่นเป็นการถกเถียงที่ผิดประเด็น เขาเห็นว่า ความล้มเหลวของตลาด หรือ ของรัฐบาลคือความเป็นจริงของชีวิต ( facts of life ) ไม่มีความสมบูรณ์ของทั้งสองอย่าง สิ่งที่สำคัญกว่าคือ การหาเครื่องมือที่ถูกต้องป้องกันความล้มเหลวของตลาดหรือของรัฐบาล

เขาให้ความเห็นว่า จะทบทวนบทบาททางเศรษฐกิจของรัฐอย่างไร เขาเห็นว่าจำเป็นต้องมีการพิจารณาในสองประเด็น อย่างแรกรัฐและตลาด ไม่สามารถแทนที่ซึ่งกันและกัน แต่ต้องไปด้วยกัน อีกประการหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดcan not be specified once and for all in any dogmatic manner<sup>3</sup> , ทั้งสองสถาบันต้องมีการปรับตัวร่วมมือซึ่งกันและกัน เขามองว่า

ลักษณะการประสบความสำเร็จคือการเห็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยที่รัฐไปช่วยกันกับเศรษฐกิจ

และมองว่าการที่เห็นว่ารัฐไม่ได้มีบทบาทกับทุนนิยมก็เป็นความเข้าใจที่ผิด และที่สำคัญ ทั้งตลาดและรัฐไม่สามารถแทนที่กันได้ ( any charaterization of the state and the market in opposition to one another is misreading of history )( Nayyar:76)

นาญาได้เห็นความสำคัญของรัฐในการนำสู่การพัฒนาโดยชกตัวอย่างความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใน ญี่ปุ่น, เกาหลี และไต้หวัน และที่เสนอให้มีการทบทวนเกี่ยวกับบทบาทรัฐในเรื่องทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ควรถกกันอีกต่อไปว่า ขนาดขอบเขตของรัฐควรใหญ่แค่ไหน รัฐควรแทรกแซงอย่างไร แต่ควรมีการตั้งคำถามในเรื่องธรรมชาติของการที่รัฐเข้าไปแทรกแซงและคุณภาพของการแสดงของรัฐ

“We need to reformulate the question about the economic role of the state . the real question is no longer about the size of the state (how big ?)nor the degree of state interaction ( how much ?).The question is now about the nature of state intervention (what sort ?) and the quality of the performance of the state (hoe good ?) ” (Nayyar:79)

นาญาเชื่อว่า บทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจจะมีต่อไป แม้ว่าตลาดจะใหญ่ขึ้นผ่านระบบเสรี

“I also believed that the economic role of the state in the developing world will continue to be important for some time to come , even as the scope of the market increases though liberalization ”

นาญาได้พูดถึงเงื่อนไขเรื่องคุณภาพของรัฐว่า รัฐจะมีบทบาทแค่ไหนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของรัฐที่ถูกกำหนดโดยการเมือง( Nayyar:79)

รัฐไม่ได้เป็นแบบPlato’s guardians ดังนั้นความเป็นจริง รัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องแสดงเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เสมอไป รัฐบาลบ่อยครั้งเป็น sectarian ในฐานะแสวงหาการสนับสนุนผลประโยชน์ของชนชั้นและ กลุ่ม(เขาไม่ได้คิดเพียงแค่ชนชั้นนายทุน)ซึ่งพวกเขาเป็นตัวแทน พวกเขาแสดงอำนาจในนามกลุ่มที่มีอิทธิพล มีอำนาจในสังคม เป็นสำคัญ

นาญาเชื่อว่า รัฐสามารถที่จะทำอะไรให้ประชาชนได้ ถ้าการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นปรากฏขึ้นในทางปฏิบัติ( ถ้าตัวประชาธิปไตยมีปัญหาเองก็เป็นสิ่งที่น่าคิดกันอีก) ข้อดีของประชาธิปไตย”ไม่ได้อยู่ที่การได้หมดที่ดี แต่เป็นการประกันว่าหมดจะถูกเปลี่ยนในทันที ถ้าหมอนั้นกระทำการที่ล้มเหลวและไม่สามารถยอมรับความคิดพลาดได้ “(Nayyar:80) หรือพูดง่ายว่า ประชาธิปไตยไม่ได้ดีในตัวของมัน แต่มันดีในฐานะที่เป็นวิธีการที่เหมาะสม

การพัฒนาทางเศรษฐกิจต้องติดขัดกับการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยที่เกิดจากความเห็นของสังคม(81)และการพัฒนานั้นควรยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง(Nayyar:81) อย่างไรก็ตามเขาทั้งท้ายในเชิงการคิดของข้อจำกัดว่า “marketization and globalization in the developing world , so far , have provided the enthusiasm and the opportunities to the priviledges few who are rich but not to the vast majority who are poor (Nayyar:81)

โลกาภิวัตน์: กระแสที่แยกคนส่วนน้อยออกจากคนส่วนใหญ่

เนยยูเห็นว่า อันที่จริงแล้วอย่า คิดว่ากระแสโลกาภิวัตน์จะทำให้โลกเราเป็นหนึ่งเดียว กระแสโลกาภิวัตน์ถือเป็นกระแสที่ดึงคนส่วนน้อย ( inclusion ) เข้าสู่กระแส ในขณะที่จัดคนส่วนใหญ่ออกนอกกระแส ( exclusion )

นาญาให้ข้อมูลที่น่าสนใจสนับสนุนว่า ถ้าพิจารณากันจริงๆ มนุษยชาติกว่า สองในสาม ไม่ได้สัมผัสกับเศรษฐกิจโลก(Nayyar:65) ประเทศกำลังพัฒนาเพียง 11 ประเทศเท่านั้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการบูรณาการของกระแสโลกาภิวัตน์ อันได้แก่ Argentina ,Brazil, Mexico ,Korea, Hong Kong , Singapore, Taiwan , China, Malasia, and Thailand ประเทศพวกนี้ ทำการส่งออกสู่ระบบโลกเกินกว่า สองในสามของผลผลิตการส่งออกทั้งหมด และสามารถดึงดูดการลงทุนได้กว่าสองในสามของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดของระบบเศรษฐกิจโลก ดังนั้นเราจึงเห็นว่ากระแสโลกาภิวัตน์มีลักษณะตรงกันข้ามกับที่มีการเข้าใจกัน

เขาเห็นว่าการ การขจัดออก เกิดได้ทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางสังคม (Nayyar:61) และผลกระทบของการขจัดก็เกิดขึ้นในระดับที่แตกต่างกันของกลุ่มคนทางสังคม หรือแม้แต่ในระดับชาติ(Nayyar:63)ในแง่ของระดับชาติ จะเกิดขึ้นในประเทศที่ยากจน (Nayyar:63)

การจัดทางเศรษฐกิจอาจจะขัดขวางการขจัดทางสังคม อาทิเช่น การทำให้เกิดตลาด อาจหมายถึงการทำให้บทบาทรัฐลดลง ซึ่งทำให้เรื่องทางความมั่นคงพื้นฐานทางสังคมถูกลดความสำคัญ ซึ่งหมายถึงความอ่อนแอจะมีมากขึ้นในชุมชน ในสถาบันที่เป็นพื้นฐานความปลอดภัยของสังคม

อย่างไรก็ดี เขาไม่ได้หมายความว่า การขจัดเป็นสิ่งที่ไม่ดี และการดึงเข้า (inclusion ) เป็นสิ่งที่ดีแน่นอน การมีส่วนร่วมของการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับทุนที่เป็นประโยชน์แต่ลักษณะการเชื่อมโยงก็ไมควรมีลักษณะขาวหรือดำ(Nayyar:64)

ข้อสรุปงานเรื่อง “รัฐ” “อาณาจักรทุน” “โลกาภิวัตน์”และการพัฒนา : แนวการวิเคราะห์แบบ **International Domestic Connection** โดยผ่านงานของโซเรนเซน

โซเรนเซนเป็นศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์ที่มีงานเขียนเกี่ยวกับInternational development หลายชิ้น อย่างเป็นทางการที่ชื่อ **Democracy and Democratization (1993)**

โซเรนเซนแม้ว่าจะเป็นศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์แต่ความรู้ในเรื่องอำนาจอธิปไตยของเขา ทำให้เขาถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ในระดับแถวหน้าในเรื่องอำนาจอธิปไตย ดังปรากฏให้เห็นว่า เขาเป็นบรรณาธิการวารสาร” **Political studies**” ฉบับพิเศษของปี1999 ที่มีการรวบรวมงานเขียนเกี่ยวกับ เรื่อง” **Sovereignty at Millennium** ” ซึ่ง**Political studies**

**Association of UK**เป็นเจ้าของ ในวารสารฉบับนั้น ได้บอกว่าโครงการหนังสือเล่มต่อไปของเขาจะทำในหัวข้อเรื่อง **Forms of Anarchy and Types of State: the International Domestic Connection** โซเรนเซนจึงเป็นนักวิชาการที่มีจุดเด่นในความรู้

จากความรู้ความเชี่ยวชาญที่เขาจับงานด้านความสัมพันธ์ทางอำนาจและงานทางด้านการพัฒนา การที่โซเรนเซนมีความเชี่ยวชาญทางด้านการวิเคราะห์อำนาจ “ เป็นสิ่งที่เห็นว่า เขาคือผู้ที่รู้ถึงแก่นของการเมืองเป็นที่สุด และนั่นคือภาพการเป็นนักวิชาการสังคมนิยม อันเป็นปรัชญา การคิดที่กำลังแทนที่แนวปฏิฐานนิยม

ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาที่มีข้อจำกัดในการเข้าใจการวิเคราะห์เรื่องอำนาจทางการเมืองและความชอบธรรม( David Beetham, the legitimacy of power 1991; David Beetham, Legitimacy and the EU 1998)

ในงานเขียนเล่มที่จะมีในเร็วนี้ เป็นงานเขียนอันเป็นที่ฝักใฝ่ตามองของข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าได้คาดหมายไว้ว่าคงจะเป็นหัวข้อที่น่าจะมีกรอบการวิเคราะห์ที่แหวกข้อจำกัดของแนวทางวิเคราะห์ทางการเมืองปัจจุบัน  
ที่มักมีข้อจำกัดเรื่องขอบเขตของการวิเคราะห์ทางการเมืองที่จะอธิบายครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงที่รวมกระแสดังกล่าวเข้าอยู่ในขอบเขตการวิเคราะห์ โดยที่แนวการวิเคราะห์จะมีระดับคิดที่เชื่อมโยงครอบคลุมถึงหน่วยที่อยู่ภายในขอบเขตรัฐอย่างเช่นสังคม อันที่จริงถือว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระแสที่เพียงแต่กระตุ้น ทำให้การมองและการวิเคราะห์ในแนวทางที่กว้างขวางมากขึ้นนี้ มี "ความชัดเจน" และ "มีความจำเป็น" แต่อันที่จริงแนวทางนี้ควรจะมิตั้งนามมาแล้วและก็ไม่ควรจำกัดแต่ความจำเป็นในการใช้แนวทางนี้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะในความเป็นจริง ในหลายรัฐมีประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงที่ได้รับผลกระทบจากแรงของโลกมานานแล้ว

ความเห็นเช่นนี้อาจจะมีผู้โต้แย้งว่า แนวทางนี้ก็ไม่เห็นใหม่อะไร และแนวทางการวิเคราะห์แบบนี้ก็มีอยู่แล้ว ตั้งแต่ช่วงแนวทางทฤษฎีฟังก์ชันและพวกมาร์กซิสต์ที่สนใจแนวจักรวรรดินิยม นั่นเอง การวิพากษ์เช่นนี้อาจมีส่วนถูกต้องอยู่บ้าง แต่ข้าพเจ้าก็พยายามมาแต่ต้นของงานเขียนนี้ ที่จะชี้ว่า แนวทางแบบฟังก์ชันที่มีข้อจำกัดเรื่องการอธิบายที่นอกเหนือจากขอบเขตที่มองรัฐอย่างมีข้อจำกัดในการพัฒนา อีกทั้งไม่สามารถอธิบายกิจกรรมอื่นของรัฐที่นอกเหนือจากเรื่องทางเศรษฐกิจ แนวทางนี้จะหมกมุ่นทางการเมืองที่ช่วยกับการเมือง ถ้าเราชี้ให้เห็นว่า เรื่องทางเศรษฐกิจไม่ใช่เรื่องทางการเมืองและอะไรคือพื้นฐานที่แท้จริงของการเมือง( ซึ่งข้าพเจ้ายังไม่ได้ตรวจสอบในงานนี้)

อันที่จริงการใช้แนวทางฟังก์ชันที่ผ่านมา เป็นไปโดยการเข้าใจผิดในลักษณะเฉพาะของวิชาทางการเมืองโดยนักเศรษฐศาสตร์การเมือง( Sorensen :1999, Soros:1998, S.Bowles, M.Franzini and U.Pagano:1999)โดยไม่เข้าใจว่า รัฐได้อำนาจทางการเมืองจากสังคม ซึ่งเป็นระบบพื้นฐาน อำนาจของทุนนิยมก็เป็นอำนาจที่เกิดจากเงิน ซึ่งไม่ใช่อำนาจที่เป็นประโยชน์กับคนโดยส่วนรวมอันเป็นพื้นฐานของอำนาจแบบนี้ ( Soros:1998 ) การคิดที่ละเลยการมองอำนาจความแตกต่างของอำนาจเช่นนี้ เป็นการละเลยความเป็นจริงของอำนาจที่เกิดในสังคม ในการพูดถึงการเมือง การกล่าวถึงเรื่องอำนาจอาจจะยังไม่เพียงพอ แต่อำนาจทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงโดยธรรมชาติกับเรื่องความชอบธรรม ซึ่งอำนาจของทุนเป็นสิ่งที่สามารถดำรงอยู่อย่างโดยไม่มีควมจำเป็นในเรื่องนี้ ซึ่งเรื่อง "ความชอบธรรม" ถือเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่สุดของเรื่องทางการเมือง<sup>7</sup>

และอีกเช่นกัน อาจมีคนมองว่า แนวทางนี้ อาจมีลักษณะคล้ายการเอาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มาประกอบกับวิชาการทางการเมือง มองเช่นนั้นก็ดูเหมือนจะถูกแต่ไม่ทั้งหมด กล่าวคือ หากถ้าพิจารณางานเขียนที่กำลังมีอยู่ในวิชาความสัมพันธ์ฯ ก็จะเห็นการไม่ปรากฏงานของการหาคำตอบบางอย่างที่เรากำลังให้ความสำคัญในงานวิชาความสัมพันธ์ฯ ที่มีเจตนาในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโดยการเชื่อมโยงอย่างนี้เท่าไรนัก(จะมีก็แต่พวกมาร์กซิสต์ ในวิชาความสัมพันธ์ฯ หรือ การวิเคราะห์ทุนนิยมในวิชาความสัมพันธ์ฯ ซึ่งก็เป็นพวกเดียวกันกับที่ออกมาแล้ว ) อีกทั้ง ถ้ากลับไปพิจารณาขอบเขตวิชาความสัมพันธ์ฯเอง ก็ยังเห็นในการมีปัญหาคำตอบในวิชาความสัมพันธ์ฯ<sup>8</sup> รวมทั้งอาจจะเน้นการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ มากกว่าจะเอาคำตอบคำถามว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐได้ให้คำตอบอย่างไรกับสังคมซึ่งเกินขอบเขตความสนใจของนักวิชาการความสัมพันธ์ฯส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามการใช้ความก้าวหน้าทางวิชาการของความสัมพันธ์มาเป็นข้อมูลที่จะช่วยวิเคราะห์แนวทางใหม่นี้ ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก แต่สิ่งที่จะต้องศึกษาถึงความเป็นเรื่องของมุมมอง และปัญหาที่จะตั้งคำถามที่จะมีความแตกต่างกัน

Levels/Authors <sup>2</sup>	Linda Weiss	Soros	Sorensen	Chai-Anan
<b>Within</b>	State structures	State	State	State
<b>Between</b>	State-Economy linkages	State-Capital	Domestic Force	State-Society (Participatory Dimension)
<b>Above</b>	Interstate relations	Empire of Capital and World Politics	External Force ( Cold War, Military, history, Capital)	Security Dimension, Developmental Dimension
<b>Kind of Development</b>	Economic Development	-	Socio-Eco Development	-

ข้าพเจ้าเห็นพ้องกับโซเรนเซนว่า รัฐนั้นละคือ หน่วยวิเคราะห์เพียงตัวเดียวที่จะทำให้เห็นสิ่งที่เป็นระบบโลกที่มันเชื่อมโยงอยู่ในขณะที่รัฐอีกเช่นกันที่เป็นตัวเชื่อมโยงเพื่อมองส่วนที่ต่ำกว่ามันอย่างสังคม ( my dicussion here will focus on the state and form there make conections to the system “above “ the state and the society “below” the state )(87 )และรัฐที่”ถูกคัง”( ไม่ใช่ทุกรัฐถูกคัง :Nayar:1998)เข้ากระแส อีกเช่นกันที่จะเป็นหน่วยในการทำหน้าที่ในอาณาจักรของทุน(Soros:1998)ซึ่งจะทำให้สามารถมองความสัมพันธ์ของรัฐกับทุนนิยมได้ดี

<sup>2</sup> ตารางนี้ รวบรวมและวิเคราะห์จาก Weiss( 1995), Soros(1998) Sorensen ( 1999)และ ชัยอนันต์ ( 2534)

การมองว่า”ความเป็นอิสระของรัฐ” จะพิจารณาจากสมมุติฐานว่า รัฐเป็นสถาบันที่สำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม พวก NeO liberals มักจะมองว่า รัฐคือระบบราชการที่ไม่เคยช่วยให้เกิดการพัฒนาดลย แอมยังทำให้การพัฒนานั้นแอ่งเสียดลย การพิจารณาเช่นนี้ถือว่าผิด(Sorensen:87) อันที่จริงแล้ว รัฐนั้น ยังไงก็สำคัญต่อการพัฒนา (Sorensen:87)

รัฐที่อิสระคืออะไร รัฐที่อิสระคือรัฐที่มีอิสระในการเคลื่อนไหว/ควบคุม/วางแผน ( manoeuvre) ของผู้นำรัฐ(State elites ) และกลไกระบบราชการ การมีลักษณะที่น้อยที่สุดของความอิสระของรัฐก็คือ “การที่รัฐสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ไม่ได้สะท้อนต่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของกลุ่ม ชนชั้น หรือของสังคม” ( Sorensen อ้างใน Skocpol:1985:9)และถ้ามีความเป็นอิสระสูงสุด ก็คือ “ การสะท้อนการที่รัฐมีอิสระสมบูรณ์ของทั้งผลประโยชน์ทั้งภายในและภายนอก”

โซเรนเซนกล่าวว่า การถกเรื่องความหมายเรื่องความเป็นอิสระนี้ไม่ยาก แต่ การจะพูดถึงความอิสระของรัฐเช่นไรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ถือเป็นเรื่องยาว และก็นั้นอยู่กันกรณี

ในงานเขียนนี้ เขาได้ขอกกรณีสั้นที่หลากหลาย ในการอธิบายคำว่า “แล้วแต่กรณี”งานของเขาเป็นงานที่สั้น แต่มีความสำคัญและความหมายเกือบแทบทุกประโยค บางประโยคสามารถขยชยความได้เป็นเล่ม แต่ทั้งหมดนี้ เขากำล้งพยายามวิเคราะห์กรณีการพัฒนาที่หลากหลาย ไม่เป็นกลไก และไม่เป็นข้อสรุป โดยเขาได้ผสมผสานการมองปัจจุภยภายใน และแรงทางภายนอกในการเชื่อมโยง

โซเรนเซนได้ให้ข้อมูลที่อาจจะฉีกหน้า พวกเชื่อแนวฟ้งฟงอย่างรุนแรง ในกรณีการพัฒนาของไต้หวันที่ประสบความสำเร็จจากการมีอิทธิพลของภายนอก เขากล่าวว่า ในกรณีการพัฒนาของไต้หวันในยุคเจียง ไค เช็ก การพัฒนาเกิดจากการกดดันจากภายนอกเป็นสำคัญ ในด้านหนึ่งเจียง ไค เช็ก กล่าวถึงเงินจึงจำเป็นต้องเร่งต่อการพัฒนา ในอีกด้านก็เพราะภาวะสงครามเย็นที่ทำให้สหรัฐฯเข้ามาช่วยในการพัฒนาทั้งหมดนี้ คือเหตุผลให้การพัฒนานไต้หวันได้ผลที่เป็น บวก “ การกดดันจากภายนอก หรือข้อจำกัด(จากการด้อยพัฒนา)ซึ่งเป็นตัวทำให้ความเป็นอิสระของรัฐลดลง ไม่ได้เป็นผลบวกกลับในตัวของมันเอง หรือเป็นตัวที่ก่อให้เกิดสิ่งที่ไม่พึงปรารถ

นาเสมอไป”( Sorensen:90)”มันไม่จำเป็นต้องก่อให้เกิดการด้อยการพัฒนา แต่กลับให้ผลในทางตรงกันข้าม “ “ การกดดันจากภายนอก มันไม่ได้เป็นปัญหาในตัวของมัน แต่มันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการกดดัน “(Sorensen:90)

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับโซเรนเซนอีกว่า “การเป็นอิสระของรัฐนั้นไม่ได้เป็นผลเสียต่อการพัฒนา แต่การเป็นอิสระที่ขาดการเชื่อมโยงกับสังคมนั้นละคือปัญหา” ข้าพเจ้าเห็นว่า ส่วนผสมของการพัฒนาของส่วนที่เป็นภายนอกกับส่วนที่เป็นภายใน เป็นสิ่งที่จำเป็น รัฐที่มีศักยภาพที่ดี จะนำไปสู่การได้โอกาสการพัฒนาที่ดี(Sorensen:92)รัฐที่พึ่งพาตัวเองหลบจากการบูดริคจากภายนอกได้ดี (Sorensen:92)

ในรัฐที่มีสภาพที่อ่อนแอ อันได้แก่รัฐที่มีผู้นำทางการเมืองมีอิสระมากเกินไป ( และไม่เชื่อมต่อกับสังคม ) ก็จะเปิดโอกาสให้ แรงภายในไม่มีประสิทธิภาพที่จะต่อต้านการคุกคามจากแรงภายนอก และเปิดโอกาสให้แรงภายนอกทำงานได้อย่างเต็มที่ และนำไปสู่การพัฒนาที่เสียเปรียบ (Sorensen:93)” If domestic forces are unable to discipline the state, external forces need to take on the job”

ข้าพเจ้าเห็นเช่นเดียวกับโซเรนเซนและเนญาอีกว่า ประชาธิปไตยเป็นวิธีที่ดีที่สุด แต่ข้าพเจ้าก็อดสงสัยกับประชาธิปไตยไม่ได้ โซเรนเซนเตือนว่า ประชาธิปไตยก็จะเป็นผลเสีย หากสังคมนั้นไม่เอื้อ แน่นนอน ประชาธิปไตยไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงข้ามคืน แต่”โลกตะวันออกต้องหาประชาธิปไตยด้วยตนเอง ไม่ใช่คิดยึดกับรูปแบบของตะวันตก “



สุดท้ายข้าพเจ้าอยากจะทำเกี่ยวกับประโยคของโซเรนเซนที่ว่า“domestic autonomy can be good or bad ;it depends on its concrete substance ”

บทสรุป

อันที่จริงผู้ที่ทำการศึกษาแนวรัฐ มีความจำเป็นที่จะต้องปรับความเข้าใจของประเด็นการวิเคราะห์ในแนวรัฐ กล่าวคือ รัฐ สำหรับแนวรัฐมีความสำคัญในสองมิติ มิติแรกในฐานะความเชื่อว่ารัฐ เป็นสถาบันที่สำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด”ทางการเมือง”( แสดงให้เห็นชัดเพิ่มเติมจาก สก็อทพอลโดยผู้เขียน) กับอีกมิติหนึ่งคือ ในฐานะวัตถุในหน่วยการวิเคราะห์ที่จำเป็น( Skocpol: 1985 :3)

ในงานชิ้นนี้ ต้องการชี้ให้เห็นส่วนหนึ่งว่า แม้แนวรัฐจะไม่สามารถกล่าวได้อย่างเต็มปากอีกต่อไปว่า เป็นสถาบันที่มีความสูงสุดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ แนวการวิเคราะห์ในแนวนี้ ก็ยังเป็นแนวที่มีประสิทธิภาพในขอบข่ายการวิเคราะห์ที่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทที่มีความชัดเจนได้ดี

ในงานทั้ง 4 มีสิ่งที่น่าสนใจที่อยากจะนำเสนอ ดังนี้

- 1) งานของโซเรนเซน ที่เสนอว่า ความเป็นอิสระของรัฐเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน นอกจากนี้รัฐยังมีบทบาทในการเป็นตัวเชื่อมโยงในการวิเคราะห์ เพราะเป็นสถาบันที่สามารถเชื่อมโยงกับสังคมและสิ่งที่อยู่เหนือรัฐ โดยเขาเน้นถึงความสัมพันธ์ของการเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน แม้ว่า บริบทที่มีความชัดเจนของแรงจูงใจของรัฐ ก็ไม่ได้เป็นข้อจำกัดในการใช้รัฐในการวิเคราะห์ แต่ในทางตรงกันข้าม กลับมีพลังในการให้มุมมอง การเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงต่อกันได้ดี
- 2) สิ่งที่อยากจะชี้แจงเช่นกัน คือความจำเป็นของการหาแนวคิด ( Concept ) หรือทฤษฎีให้เป็นเรื่องเป็นราว ของอำนาจบางอย่างบางอย่างที่เราไม่ค่อยจะคุ้นเคยที่เกี่ยวเนื่องกับการเมือง และเป็นพลังที่มีศักยภาพต่อผู้ ครอบงำ ประสานประโยชน์ กับอำนาจการเมืองในรัฐสังคม และเหนือรัฐสังคม ความความเป็นไปของการอธิบายปรากฏการณ์ ข้าพเจ้าเห็นว่า การเกิดทฤษฎีที่ชัดเจนใหม่ของอำนาจเหล่านี้ จะเป็นปัจจัย หรือเป็นตัวแปรที่อาจจะทำให้การอธิบายการเมืองหลุดกรอบไปจากข้อจำกัด ของพื้นฐานทางทฤษฎีที่มีพลังในการอธิบายบริบทการเมืองเก่าๆ ข้าพเจ้าเห็นว่า เรามีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องหาความสัมพันธ์ของเงินกับอำนาจการเมืองในบทความสัมพันธ์นี้สมควรมีเอกเทศ จากความสัมพันธ์ของทุนกับการเมืองแบบตะวันตก เพราะความแตกต่างเพียงเล็กน้อยของทุนนิยมแท้ กับเทียม ก็ให้ผลความเป็นจริงของความสัมพันธ์ทางอำนาจที่แตกต่างกันอย่างมหาศาล และนั่น คือความจริงเช่น รัฐไทย ในสังคมทุนนิยม ไม่สามารถเข้าใจลักษณะความเป็นจริงแบบพวกนีโอ มาร์กซิสให้ภาพไว้ ซึ่งHewison (1989) ในPower and politics in Thailand ว่า “ The history of Thai capitalism will not follow any well –trodden path to arrive at an American or Japanese or European end point .....the form of Thai Capitalism is

more than the sum of a who 's who of the members of the capitalist class “ ( Hewison :1989:3)

- 3) จากประเด็นที่ 2 มาเชื่อมกับประเด็นที่ 3 ที่พยายามชี้ข้อเสนอ”อำนาจ”อันใหม่ ที่อาจไม่ใช่”อำนาจทางการเมือง”แต่มี”แรงทางการเมือง” ประเด็นนี้ถ้าคิดให้ลึกลงไปอีก รัฐกำลังมีฐานะเป็นเจ้าของอำนาจพื้นฐานบางอย่าง ในขณะที่กำลังมีอำนาจบางอย่างที่สามารถเข้าแข่งขัน ครอบงำ เป็นพันธมิตรกับอำนาจทางการเมืองได้ ถ้าพิจารณาตามเงื่อนไขนี้ รัฐทุนนิยม อาจอธิบายตามแนวคิดนี้ว่า อาจเป็นรัฐที่กำลังถูกรอบงำหรืออาจเป็นพันธมิตรของอำนาจสองอย่าง คืออำนาจเงินซึ่งมีแรงทางการเมืองกับอำนาจทางการเมือง เป็นต้น
- 4) ข้าพเจ้าได้กล่าวถึง สิ่งที่มีการพูดคุยกันถึงความสัมพันธ์บางอย่างของตลาด กับ ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย และการพัฒนา ข้าพเจ้าเห็นว่า เนญา มีความลุ่มลึกในการอธิบาย แม้ว่าเขาจะมองว่า ตลาดกับประชาธิปไตย สามารถไปด้วยกันได้ แต่ในแง่รายละเอียดการอธิบาย เนญาได้ให้รายละเอียดแหวกแนว จากความเห็นของงานวิชาการทั่วไป อาทิ เนญาให้เหตุผลว่า ทำไมทุนนิยม จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ในขณะที่เขาก็สามารถแสดงให้เห็นว่าความน่ากลัวของมันก็มีเท่ากับความเป็นของมัน ในแง่ของประชาธิปไตยแน่นอนเขาบอกว่า มันเป็นที่ดี แต่งานของเขามีความลุ่มลึกในการนำเสนอให้เห็นว่า ประชาธิปไตยในแง่ความเป็นจริงสามารถเป็นทั้งประโยชน์ และโทษได้เช่นกัน ในเงื่อนไขของบริบทที่ไม่เหมาะสม
- 5) ทั้งหมดเป็นข้อดีของแต่ละงาน ที่ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้ศึกษาเห็นความเชื่อมโยงบางอย่างของงานทั้งสี่ เสมือนเขียนต่อกันและกัน ถ้าหากพิจารณาบนจุดยืนข้าพเจ้า จะพบว่า ข้าพเจ้าใช้แนววิเคราะห์แนวรัฐใหม่ เป็นจุดเชื่อมต่อของการอธิบายโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ( Economic Globalisation ) อาณาจักรทุน ประชาธิปไตย และการพัฒนา และข้าพเจ้ากำลังเสนอว่า การวิเคราะห์แนวรัฐยังมีช่องทางการอธิบายที่ให้ความรู้อย่างกว้างขวาง ต่อการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของปฏิสัมพันธ์ของรัฐ สังคมและโลกอย่างมาก  
ทิวากร แก้วมณี  
1 กุมภาพันธ์ 2543

เอกสารอ้างอิงหลัก

Ronaldo Munck, Dependency and Imperialism in the New times: A Latin American Perspective in The European Journal of development Research, Volume 11. Number 1, June 1999

Deepak Nayyar, Democracy, Markets and People in the context of Globalization in Public Policy, Jan –March 1998 , Vol.2, No.1

Georg Sorenzen, The Parameters of State Autonomy in Occasional Papers, no. 20, International studies , Roskilde University,1999

George Soros, The Global Capitalist System in The Crisis of global Capitalism, Little Brown and Company , 1998

---

<sup>1</sup> ในประเด็นนี้ เกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่พวกมาร์ซิสได้รับอิทธิพลมาที่พยายามมองปัญหาที่เป็นโลกและมีข่าวคำที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการขาดรายละเอียดในการมองปัญหาที่มากไปกว่าการมองด้วยปรัชญาแบบวิทยาศาสตร์ ดูเพิ่มเติมใน **George Soros, The Crisis of Global Capitalism** หน้า ๑๒๖ - ๑๒๘ ที่มีการพูดถึงตรรกะทางวิทยาศาสตร์ของวิชาทางเศรษฐศาสตร์และมาร์ซิส

<sup>2</sup> ในตรงนี้ คนอินเดียมี พื้นฐานความคิดประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง กล่าวคือ มีการตั้งคำถามหลักการประชาธิปไตยเรื่องเสียงส่วนมาก อันเกิดจาก ความคิดทางการเมืองของมหาตมะ กานธี

ซึ่งเคยเขียนไว้ว่า “ บางครั้งคน 51 คน จากคน 100 คนก็ไม่อาจเป็นประชาธิปไตยได้”  
ซึ่งข้าพเจ้าเองจดจำแนวความคิดนี้ได้เป็นอย่างดีจากการอ่านงานของคานธีในระดับปริญญาตรี  
สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากเตือนเรื่องการพิจารณาประชาธิปไตยว่าอย่าหลงประเด็นเรื่อง”ปริมาณ”  
ควรมีความเข้าใจส่วนผสมของปริมาณกับคุณภาพของผู้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตยให้ดี

<sup>3</sup> กรุณาทำความเข้าใจกันเองจะเป็นประโยชน์มากกว่า

<sup>4</sup> นั่นก็หมายความว่า ถ้าไม่ได้มีสมมุติฐานอย่างมาร์ชิสต์ตั้งแต่เริ่มแรก ก็จะตั้งคำถามใหม่ให้กับ ธรรมชาติของรัฐ  
ซึ่งสำหรับพวกมาร์ชิสต์ ธรรมชาติของรัฐ ไม่ได้ซับซ้อน นอกจากเป็นเรื่องมือทางชนชั้น แต่ความเป็นจริง  
มันเป็นอย่างนั้นหมดในทุกรัฐหรือไม่ ถ้าคิดให้ลึกธรรมชาติที่ซับซ้อนก็มีผลจากความสัมพันธ์ทางการเมือง  
และที่สัมพันธ์กับบทบาทของรัฐกับบทบาทการพัฒนาที่สัมพันธ์กับตลาด เราจะมีช่องทางการมองอีกมาก  
ถ้ามองธรรมชาติให้ละเอียด ไม่ใช่การมองแบบซ้ายหรือขวา

<sup>5</sup> เพื่อความเข้าใจในประเด็นนี้อย่างรวดเร็ว กรุณาดูงาน 2 ชิ้น ของ Brain D. Mackencies, Behaviorism  
and the limits of scientific method , 1977; Andrew Sayer , Method in Social  
science : a realist Approach 1982

<sup>6</sup> แน่นนอน อาจมีคนมองว่า ก็อาจมีลักษณะคล้ายการเอาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มาประยุกต์กับวิชาทางการเมือง  
การเมืองเช่นนั้นก็เหมือนจะถูก

แต่หากพิจารณางานเขียนที่กำลังมีอยู่ก็ไม่ปรากฏงานที่มีเจตนาในการเห็นการเปลี่ยนแปลงโดยการเชื่อมโยงเท่าไรนัก

<sup>7</sup> ข้าพเจ้าเคยตั้งคำถามในรายงานชิ้นหนึ่งที่ข้าพเจ้า เขียนขึ้น ในระดับปริญญาตรีว่า “

อะไรทำให้อำนาจเงินแปรเปลี่ยนเป็นอำนาจการเมืองได้ “

ข้าพเจ้าพยายามตอบคำถามนี้โดยเข้าไปศึกษาการแปรเปลี่ยนบทบาทของเจ้าพ่อผู้การเมือง และพยายามอธิบายว่า  
มีกระบวนการหรือพื้นฐานอะไร จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นนั้น ผลของรายงานตอบว่า

อำนาจเงินเป็นสิ่งที่สามารถมีได้ ก่อนที่จะเป็นอำนาจทางการเมือง อำนาจเงินก็เป็น อำนาจ จึงเอื้อให้  
เกิดโอกาสทางการเมือง ที่ต้องสัมพันธ์กับสังคมในเรื่องของ ความชอบธรรม จึงเกิดการแปรเปลี่ยน“

<sup>8</sup> ดู Martin Wight “Why is there no international theory “ in Herbert Butterfield  
and Martin Wight , Diplomatic investigations,1966 , Hedley Bull, “  
International Theory : The Case for a classical Approach, Chris Brown,  
Understanding International relation, 1997, Martin Hollis and Steve Smith,  
Explaining and understanding International relation , 1992 เป็นต้น